

## **Àmbits de la Intervenció Psicosocial. Inclusió i Diversitat: Cultura, Minories i Gènere**

**2014/2015**

Codi: 42586

Crèdits: 6

| Titulació                                 | Tipus | Curs | Semestre |
|-------------------------------------------|-------|------|----------|
| 4313402 Recerca i Intervenció Psicosocial | OT    | 0    | 1        |

### **Professor de contacte**

Nom: Margot Pujal Llombart

Correu electrònic: Margot.Pujal@uab.cat

### **Utilització de llengües**

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

### **Equip docent**

Jenny Cubells Serra

Marisela Montenegro Martinez

Marta Padros Castells

### **Prerequisits**

No hi ha prerequisits específics

### **Objectius**

- 1- Conèixer els conceptes fonamentals que caracteritzen els àmbits d'estudi: Estudis culturals i minories i Estudis de gènere en el camp psicosocial
- 2- Analitzar els marcs jurídics actuals que regeixen aquests àmbits
- 3- Identificar les polítiques i programes d'intervenció més adequats en aquests àmbits
- 4- Conèixer les eines de diagnòstic, implantació i avaluació en projectes d'intervenció en aquests àmbits

### **Competències**

- Defensar arguments i justificar una idea amb claredat i precisió, duna manera apropiada al context, valorant les aportacions d'altres persones
- Identificar, relacionar i aplicar conceptes, teories i perspectives en l'abordatge teoricopràctic de la realitat psicosocial
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit

- Seleccionar, dissenyar, adaptar i aplicar instruments de descripció i diagnòstic de fenòmens i problemàtiques psicosocials que contribueixin al desenvolupament i a l'avaluació de plans i programes d'intervenció psicosocial.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca
- Treballar en equip i generar sinergies en entorns de treball amb diverses persones que treballen de manera coordinada i col·laborativa

## **Resultats d'aprenentatge**

1. Analitzar investigacions concretes dels àmbits estudiats: Estudis culturals i minories i relacions de gènere i intervenció social
2. Defensar arguments i justificar una idea amb claredat i precisió, duna manera apropiada al context, valorant les aportacions d'altres persones
3. Descriure diferents marcs teòrics i pràctics dels àmbits de la intervenció psicosocial: Estudis culturals i minories i relacions de gènere i intervenció social
4. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit
5. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca
6. Treballar en equip i generar sinergies en entorns de treball amb diverses persones que treballen de manera coordinada i col·laborativa

## **Continguts**

1- Estudis culturals i minories, conceptes bàsics: inclusió / exclusió, cohesió social, convivència i models d'integració.

2- Estudis culturals i minories: marcs jurídics que regeixen el camp de la convivència i la ciutadania.

3- Estudis culturals i minories: plans territorials i plans específics dirigits a minories socials i culturals.

4- Relacions de gènere i intervenció social: Perspectiva de gènere en les intervencions psicosocials. Cultura i patriarcat. Violències de gènere.

5- Relacions de gènere i intervenció psicosocial: polítiques que regeixen el camp de la igualtat de gènere

6- Relacions de gènere i intervenció psicosocial: plans de prevenció i atenció de les problemàtiques associades a les relacions de gènere

## **Metodologia**

La metodologia consisteix en 5 tipus d'activitat:

-Classes magistrals: sessions de classes teòriques amb tot el grup on el docent desenvolupa les perspectives i els elements teòrics de les temàtiques de l'assignatura

- Seminaris: sessions de seminari amb tot el grup on el docent conjuntament amb la participació dels estudiants, treballen casos d'anàlisi i intervenció psicosocial en els àmbits de l'assignatura: minories i relacions de gènere
- Tutories: atenció personalitzada als estudiants a partir dels dubtes, ja sigui en relació a les classes o en relació a les lectures o treballs que realitzen al llarg del curs
- Elaboració de treballs: supervisió del procés d'elaboració dels treballs per a cadascun dels àmbits
- Activitats d'autoaprenentatge: lectura d'articles i informes d'interés i estudi personal

### Activitats formatives

| Títol                                 | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|---------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                      |       |      |                          |
| Classe magistral                      | 20    | 0,8  | 3, 5                     |
| Seminari                              | 17,5  | 0,7  | 2, 4, 6                  |
| Tipus: Supervisades                   |       |      |                          |
| Elaboració de treballs                | 26,5  | 1,06 | 1                        |
| Tutories                              | 10    | 0,4  | 2, 6                     |
| Tipus: Autònomes                      |       |      |                          |
| Estudi Personal                       | 35    | 1,4  | 4                        |
| Lectura d'articles/informes d'interés | 40    | 1,6  | 1, 4                     |

### Avaluació

#### Evidències d'aprenentatge

El mòdul s'avaluarà mitjançant 2 Evidències d'aprenentatge (realitzades entre 3-4 persones).

1) Estudi i reflexió a partir dels conceptes treballats a les classes i lectures sobre les temàtiques de convivència i/o inclusió social de minories ètniques o immigració a partir d'un article (2500 - 3000 paraules). (50%)

2) Estudi i reflexió a partir dels conceptes treballats a les classes i lectures sobre la desigualtat i l'opressió de gènere i aplicació a l'anàlisi d'una experiència d'intervenció sobre violència de gènere. (2500-3000). (50%)

## Activitats d'avaluació

| Títol                 | Pes              | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------|------------------|-------|------|--------------------------|
| Entrega de 2 treballs | 50% cada treball | 1     | 0,04 | 2, 3, 4, 6               |

## Bibliografia

### Bibliografia bàsica:

#### 1- Estudis culturals i minories:

Agrela, Belén. (2004). La acción social y las mujeres inmigrantes. ¿Hacia unos modelos de intervención? Portuaria 4, 31-42.

Blanch, Antonio (2004). La inmigración como problema: un análisis de las prácticas discursivas de la población autóctona. Papers 74, 175-201.

Berry, J. W. (2001). A Psychology of Immigration. Journal of Social Issues, 57:3, 615-631.

Bruner, J.S. (1991). Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva. Madrid: Alianza.

Bruner, J. (2008). Culture and Mind: Their Fruitful Incommensurability. Ethos, Vol 36(1): 29-45.

Cole, M. (1999). Psicología Cultural. Madrid: Morata.

Crespo, I.; Rubio, R.; López C. & Padrós, M. (2012). Lenguaje social, identidad e inclusión escolar en el discurso de los maestros. Cultura & Educación 24(2), 163-175.

De la Mata, M. L. & Cubero, M. (2003). Cultural Psychology: Approaches to the study of the relationship between mind and culture. Infancia y Aprendizaje, 26 (2), 181-199

Greenfield, P.M. & Cocking, R.R. (Eds.) (1994): Cross-cultural Roots of Minority Child Development. Hillsdale. LEA.

Hedegaard, M. (2009). Children's development from a cultural-historical approach: children's activity in everyday local settings as foundation for their development. Mind Culture and Activity, 16: 1. 149-168

Institut Diversitas (2009). MANUAL [ANTI]RUMORS. Material pedagògic per a combatre rumors i estereotips fonamentats en la diversitat cultural.

Lalueza, J. L. (2012). Modelos psicológicos para la explicación de la diversidad cultural. Cultura & Educación 24(2), 149-162.

Lalueza, J. L. & Crespo, I. (2009). Voices in the "Gipsy Developmental Project". Mind, Culture & Activity. 16:3, 263-280

Lurbe, Kàtia y Santamaría, Enrique (2007). Entre (nos)otros... o la necesidad de re-pensar la construcción de las alteridades en contextos migratorios. Papers 85, 57-69.

Mora, Belvy y Montenegro, Marisela (2009). Fronteras internas, cuerpos marcados y experiencia de fuera de lugar. Las migraciones internacionales bajo las actuales lógicas de explotación y exclusión del capitalismo global. Athenea Digital 15, 1-19.

Nilsson, M. & Nocon, H. (Eds.) (2005). School of Tomorrow. Developing Expansive Learning Environments. Berna: Peter Lang.

Ogbu, J.U. (1994): From Cultural Differences to Differences in Cultural frame of Reference. In P.M. Greenfield & R.R. Cocking (Eds.) (1994): Cross-cultural Roots of Minority Child Development (365-391). Hillsdale. LEA.

Rogoff B. (2003): The Cultural Nature of Human Development. Oxford University Press.

Valsiner, J. (2009). Cultural Psychology Today: Innovations and Oversights. Culture & Psychology, Vol. 15(1), 5-39.

Verkuyten & de Wolf (2002). Being, feeling and doing: Discourses and ethnic self-definitions among minority group members. Culture & Psychology, Vol 8 (4), 371-399.

Wenger, E. (2001): Comunidades de práctica. Aprendizaje, significado e identidad. Barcelona: Paidós.

Wertsch, J.V. (1991). Voices of the mind : a sociocultural approach to mediated action. London: Harvester Wheatsheaf.

Wertsch, J.V. (2002). Voices of collective remembering. Cambridge: Cambridge University Press.

Webs:

<http://undiaalsuddebadalona.wordpress.com/la-pel%C2%B7licula/>

<http://bcnantirumors.cat/>

## 2- Relacions de gènere e intervenció social:

Bibliografia bàsica sobre teoria de gènere:

Friedan, Betty (1965). «Cap. 1. El problema que no tiene nombre» y «Cap. XII. La deshumanización progresiva. Los confortables campos de concentración». En: La mística de la feminidad. Barcelona: Sagitario. P. 29-46 y P. 315-344. 1963.

López, Irene (2007). "El enfoque de género en la intervención psicosocial" Edición de Cruz Roja.

Millet, Kate (1973). «2. Teoría de la política sexual». En: Política sexual. México: Aguilar. P. 31-77. 1969.

Rubin, Gayle (1986). «El tráfico de mujeres. Notas sobre la "economía política" del sexo». Nueva Antropología, Vol. VIII, 30. P. 95-145. 1975

Scott, Joan W. (1996). "El género. Una categoría útil para el análisis histórico". A: Lamas, Marta (comp) El género. La construcción cultural de la diferencia sexual. Mexico: PUEG. P. 265-302. 1986.

Stolcke, Verena (2004). "La mujer es puro cuento. La cultura del género" Estudios Feministas, Florianópolis, 12(2): 264, maio-agosto/2004.

Pujal i Llombart, Margot & Mora, Enrico (2013) Trabajo, dolor y su diagnóstico psicosocial de género. Un ejemplo. Universitas Psychologica, 12(4), 1181-1193. Doi: 10.11144/Javeriana.UPSY12-4.dtyd. Indicador 2005-2012 SJR: 0,38, Cites per doc: 0,5, Total cites: 91

Pujal i Llombart, Margot i Mora, Enrico (en revisió) Vulnerabilidades de género, cronificación del dolor y transformación psicosocial de la experiencia corporal. "Revista de Saude Publica". 2014.

Pujal, Margot i Amigot, Patricia (2010) El binarismo de género como dispositivo de poder social, corporal y subjetivo Quaderns de Psicologia. Vol 12, 2, Monografia: Desigualtats de gènere en temps "d'igualtat": mirades des de dins i fora de la psicologia.

Pujal, Margot i Garcia Dauder, Silvia (2010) Hacia una psicología más igualitaria i transdisciplinar Quaderns de Psicologia. Vol 12, 2, Monografia: Desigualtats de gènere en temps "d'igualtat": mirades des de dins i fora de la psicologia.

Velasco, Sara (2009): Sexos, Género y Salud. Madrid: Minerva Ediciones.

Bibliografia complementaria sobre teoria de gènere:

Butler, Judith (2001): El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad. Madrid: Cátedra. 1990.

Butler, Judith (2001): Mecanismos psíquicos del poder: teorías sobre la sujeción. Madrid: Cátedra. 1997.

Butler, Judith (2001): «La cuestión de la transformación social», en: Elisabeth Beck-Gensheim, Judith Butler y Lidia Puigvert. Mujeres y transformaciones sociales. Barcelona: El Roure.

Foucault, Michel. (1976): Histoire de la sexualité, I: La volonté de savoir. Paris: Gallimard.

Foucault, Michel (1979): Microfísica del poder. Madrid: La piqueta.

McRobbie, Angela (2007): «Top Girls», Cultural Studies, Vol. 21 (4-5), 718-37.

Miqueo, Consuelo, et al. (eds.) (2001): Perspectivas de género en salud. Fundamentos científicos y socioprofesionales de diferencias sexuales no previstas. Madrid: Minerva Ediciones.

Rose, Nicolas (2001): «The politics of life itself», Theory, culture and society, Vol.18, 1-30.

Wittig, Monique (2004). "El pensamiento heterosexual". A: El pensamiento heterosexual y otros ensayos". Barcelona: Egalés. 45-57. 1980.

#### Bibliografia sobre violència de gènere

Cubells, J; Calsamiglia, P. (2013) La construcción de subjetividades por parte del sistema jurídico en el abordaje de la violencia de género. Prisma Social: revista de ciencias sociales Nº 11, 2013 p.p: 205-259.

Cubells, J; Calsamiglia, A; Albertín, P. (2010) El ejercicio profesional en el abordaje de la violencia de género en el ámbito jurídico-penal: un análisis psicosocial. Anales de Psicología. Vol. 26 Nº 2, 2010. p.p: 369-377.

Cubells, J; Calsamiglia, A; Albertín, P. (2010) Sistema y subjetividad: la invisibilización de las diferencias entre las mujeres víctimas de violencia machista. Quaderns de Psicologia. Vol. 12 Nº 2, 2010. p.p: 195-207

Cubells, J; Calsamiglia, A; Albertín, P. (2010) Una aproximación psicosocial a la valoración sobre la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de medidas de protección integral contra la violencia de género.

Larrauri, E. (2007) Criminología crítica y violencia de género. Editorial Trotta. Madrid.

Bodelón, E. (2012) Violencia de género y las respuestas de los sistemas penales. Ediciones Didot. Universidad de Barcelona.